

Д О В І Д К А

про роботу державних архівів із зняття обмежень на доступ до секретних архівних документів, що не становлять державної таємниці, організацію оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні

Історико-культурна спадщина України, її історична пам'ять не можуть вважатися повноцінними без максимально повного залучення до наукового обігу величезних масивів документів, що містяться у фондах державних архівів. Значна частина вітчизняних архівних фондів за доби Радянського Союзу впродовж десятиліть була засекреченою і тому практично недоступною для користувачів.

В умовах утвердження принципів демократизації суспільного, наукового життя, процесів їх деідеологізації в незалежній Україні за останні 10–15 років відбувся активний процес з розсекречення необґрунтовано засекречених архівних фондів та колекцій, друкованих видань. У рамках галузевої програми "Архівні зібрання України" оприлюднено сучасні путівники, створено систему удоступнення документної інформації.

Документи, пов'язані з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні було розсекречено у 1989–1992 роках, вони перебувають на загальному зберіганні і видаються користувачам у читальні зали архівів на загальних підставах відповідно до "Порядку користування документами НАФ, що належать державі, територіальним громадам" та неодноразово використовувалися дослідниками, висвітлювалися у пресі та телебаченні.

18 вересня 1987 року Головним архівним управлінням при Кабінеті Міністрів України затверджено наказ № 77, яким оголошувалось рішення колегії Головархіву від 16 вересня 1987 року "Про розширення доступу дослідників до документів, що зберігаються в державних архівах республіки". Лише ЦДАЖР УРСР (нині ЦДАВО України) на виконання цього рішення колегії було розсекречено 17 тис. справ.

У 1991 році відповідно до Указу Президії Верховної Ради України від 27 серпня 1991 року до державних архівів передано партійні архіви. Архівний фонд Компартії України на той час складав 11.238.374 од. зб. у тому числі 32 402 фотографії. Практично передавання партархівів було здійснено протягом вересня-листопада 1991 року. Другий етап інтеграції партійних архівів до державних архівів завершився у другій половині 1990-х років.

Наступним важливим кроком було прийняття 9 вересня 1991 року Президією Верховної Ради України Указу "Про передачу архівних документів

КДБ України до державних архівів республіки". Так, на зберігання до ЦДАГО від КДБ України надійшло понад 34 тис. архівно-слідчих справ репресованих органами ДПУ-НКВС-КДБ у 1920–1950-х роках громадян (по Києву та Київській області).

На виконання Указу до державних архівів з органів КДБ України передано: архівно-слідчі справи репресованих осіб, яких пізніше було реабілітовано та фільтраційні справи громадян, вивезених під час Другої світової війни на примусові роботи до Німеччини. Це, ті документи, які були потрібні для соціального захисту громадян та відновлення історичної справедливості щодо безпідставно репресованих. У період з 1992 по 2001 роки до держархівів звернувся 1 180 471 заявник, у тому числі 1 134 902 українських громадянина і 45 569 громадян з-за кордону (Росія, Білорусь, Казахстан, Ізраїль, Польща тощо) із запитами, спрямованими на соціальний захист жертв нацистських переслідувань, передусім колишніх оstarбайтерів, яким було надано 836581 позитивну довідку.

На виконання наказу Головархіву від 2 квітня 1992 року № 14 "Про розсекречення документів колишніх архівів Компартії України" на секретному зберіганні залишено тільки документи, створені після 1960 року, що містять державну таємницю, що становить 0,01 до 0,06 відсотка від їх загального обсягу (військово-оборонний комплекс, природні ресурси та ін.). Інформацію про ці фонди подано у путівнику "ЦДАГО України", зведеному путівнику "Архівні установи України", низці спеціальних тематичних довідників (про нацменшини, про партійні форуми), у буклетах про архіви.

З використанням документів колишніх партійних архівів упродовж останніх років підготовлено і видано десятки документальних збірників з найгостріших проблем новітньої історії: про колективізацію і голодомори, репресії, національно-культурну політику, возз'єднання українських земель, окупаційний режим у роки Великої Вітчизняної війни, підпільний і партизанський рух, релігійні відносини, національний рух і відродження державності.

21 березня 2001 року затверджено наказ Держкомархіву № 17 "Про підготовку реєстру розсекречених фондів". Концепцією міжархівного довідника передбачено: узагальнення і систематизація наданих державними архівами відомостей про фонди, колекції, фотодокументи, інформація яких повністю чи частково розсекречена за період з 1986–2003 рр. з урахування можливості публікацій у відкритій пресі; виклад інформації по кожному розсекреченому архівному фонду структуровано за єдиним принципом у вигляді описової статті: номер фонду, назва (заголовок) фонду, лаконічний виклад історії

фондоутворювача, кількість справ, розсекречених у цьому фонді, хронологічні межі розсекречених документів (крайні дати), рік (роки), коли проводилося розсекречування документів фонду, коротка анотація змісту розсекречених документів фонду.

У 2005–2007 роках електронну версію міжархівного довідника "Реєстр розсекречених архівних фондів України", що складається з трьох книг і включає відомості понад 7 тис. фондів, що відкриті в 27 державних архівах презентовано громадськості і розміщено на офіційному веб-порталі Держкомархіву. До кінця 2009 року чотири томи (Кн. 2, Т. 1–3, кн. 1, Т. 1) видання мають вийти друком. Ще один, п'ятий том (Кн. 1, Т. 2) по розсекречених фондах ЦДАВО України підготовлений лише на 70%.

З динамікою проведення державними архівами розсекречення документів у 2005–2008 роках можна ознайомитися на офіційному веб-порталі Держкомархіву у спеціальній рубриці "Розсекречення архівних документів", де представлено витяги із звітів про підсумки діяльності архівних установ. Якщо на початок 2005 року кількість справ на таємному зберіганні становила 1,1% від загального обсягу документів, то у 2006 році – 0,99%, у 2007 – 0,55%, у 2008 – 0,45%.

У той же час на секретному зберіганні в державних архівах продовжує перебувати ще порівняно значний обсяг документів, які не містять державної таємниці. Це: фонди вищих органів влади та держуправління, державного контролю, правоохоронних органів, збройних сил, профспілок, засобів масової інформації, народного господарства, планування, фінансування, статистики, кооперації, промисловості, будівництва, легкої та харчової промисловості, лісового та водного господарства, транспорту, зв'язку, винахідництва та раціоналізації, стандартизації, соціального забезпечення, охорони здоров'я, освіти, науки.

Окремо слід виділити фонди дорадянського періоду. Так, в Держархіві Рівненської області зберігаються секретні документи часів існування Польської держави, органи влади, прокуратури, судових органів за тематикою: фальшімонетництво, котрабанда, торгівля іноземною валютою та золотом, нелегальний перехід кордону, інше.

Держкомархів неодноразово звертав увагу директорів державних архівів на необхідність активізувати розсекречення документів, що зберігаються в державних архівах і не містять державної таємниці, та забезпечити запобігання надходженню до державних архівів необгрунтовано засекречених документів. Це, наказ Держкомархіву від 31 січня 2005 року № 10 "З оголошення рішення колегії від 25 січня 2005 року "Про стан та перспективи розсекречення

документів у державних архівах"; накази Держкомархіву від 2 листопада 2001 року № 88–ДСК та від 16 березня 2007 року № 7/ДСК щодо перегляду секретів колишнього СРСР та розсекречення документів радянського періоду, інші документи.

Станом на січень 2009 року найбільший відсоток документів на секретному зберіганні перебуває в ЦДАВО (3,07), ЦДНТА (0,84), держархівах Київської (0,77%), Рівненської (1,11%) областей, м. Києва (0,72%) та Севастополя (1,45), найменший в держархівах АР Крим (0,02), Волинської (0,06), Луганської (0,03), Одеської (0,00076), Херсонської (0,09), Хмельницької (0,02), Черкаської (0,08), Чернівецької (0,000005) областей.

Ще не всі державні архіви мають повноцінні путівники, в яких відбито склад документів з історії радянських репресій, визвольних змагань українського народу, а видані мають недостатній наклад. З метою активізації цієї роботи Держкомархівом 2008 року переглянуто терміни підготовки путівників, передбачених Програмою "Архівні зібрання України" (2001–2005), та затверджено Програму підготовки архівних довідників на 2009–2010 роки.

Інше питання – обмеження, пов'язані з захистом персональних даних, тут діють загальні норми законодавства про доступ до таких даних. Зокрема, документи персональних справ колишніх членів компартії надаються лише за запитами правоохоронних органів, а також особам, на яких ці справи оформлювалися (за винятком випадків, коли зачіпаються інтереси третіх осіб). У решті випадків архіви надають витяги з таких документів.

Виняток становлять також справи репресованих громадян, доступ до яких організовується відповідно до вимог статті 16 Закону України "Про Національний архівний фонд та архівні установи", статей 23, 31, 37 Закону України "Про інформацію".

Серед питань, що потребують нормативного врегулювання – питання правомірності прийняття державними архівами самостійних рішень щодо розсекречення документів у разі відсутності фондоутворювача та його правонаступника чи відсутності у фондоутворювача в даний час режимно-секретного органу або ж через нинішню недоступність колишніх фондоутворювачів тощо. Багато питань виникає при розсекречуванні документів писаних іноземними мовами.

Подекуди виникають непорозуміння з місцевими органами СБУ, на вимогу яких навіть доводилося повертати розсекречені документи на таємне зберігання (ЦДАГО, Держархів Івано-Франківської області).

З метою врегулювання цих питань Держкомархівом проведено 27 лютого 2009 року нараду "Про зняття обмежень на доступ до секретних архівних

документів, що не становлять державної таємниці, організацію оприлюднення цих документів з актуальних історичних тем", участь у якій взяли представники Управління охорони державної таємниці СБУ, відповідальні працівники Держкомархіву та керівники державних архівних установ. За результатами наради підготовлено лист до СБУ з проханням надати письмові роз'яснення щодо порядку розсекречення державними архівами документів радянського періоду (лист Держкомархіву від 31 березня 2009 року № 01–619). Після отримання відповіді, рекомендації СБУ буде доведено до відома державних архівних установ.

У відповідь на лист Держкомархіву України від 3 лютого 2009 р. № 01–212 дорученням Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2009 р. № 5455/1/1–09 погоджено розсекречення списків німецьких військово–полонених та інтернованих у Другій світовій війні.

9 квітня 2009 року в приміщенні СБУ відбулася міжвідомча нарада з питань розсекречення, оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні. На нараді було обговорено питання, пов'язані з проведенням необхідних заходів щодо зняття грифів секретності з архівних документів та інших матеріальних носіїв інформації, які не становлять державну таємницю.

Документи цієї тематики, за визначенням Департаменту архівного забезпечення СБУ, охоплюють весь радянський період з 1917 – до 1991 року, а саме, український визвольний рух – 1920–1930-ті, 1940–1950-ті, 1960–1980-ті роки, кінець 1980-х – початок 1990-х років, період політичних репресій – з 1920-х до 1987 року, голодоморів – 1921–1923, 1932–1933, 1946–1947 роки. Крім того, при здійсненні аналізу архівних документів їх доцільно розмежовувати за видами: кримінальні справи (реабілітованих і нереабілітованих), адміністративні покарання (спецпоселенці), нормативно-розпорядчі тощо.

Представники СБУ звернули увагу на те, що:

– відповідно до вимог статті 30 Закону України "Про інформацію" інформація з обмеженим доступом може бути поширена без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на її захист. Стаття 47-1 цього закону передбачає звільнення особи від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом, якщо суд встановить, що ця інформація є суспільно значимою;

– спільно з Генпрокуратурою України буде розроблено рекомендації щодо оприлюднення архівних матеріалів, які містять конфіденційну інформацію про особу, та забезпечено доведення цих рекомендацій до всіх зацікавлених відомств;

– стаття 15 Закону України "Про державну таємницю" передбачає постійний перегляд ступеня секретності інформації, особливо це стосується документів у яких закінчився встановлений строк засекречення інформації;

– архівні документи, що утворилися на території України за часів радянської влади є виключно власністю України.

Результатом наради стало прийняття рішення про необхідність організації і проведення спеціальних семінарів для працівників ЦОВВ, у тому числі державних архівних установ, відповідальних за виконання Указу Президента України від 23 січня 2009 року № 37.

На виконання Указу Президента України від 23 січня 2009 року № 37 "Про розсекречення, оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні" та відповідного Плану заходів, затвердженого Кабінетом Міністрів України (доручення від 27 січня 2009 року № 3324/1/1–09) Державним комітетом затверджено наказ від 4 лютого 2009 року № 19, яким визначено основні завдання державних архівів на 2009–2011 роки:

– проаналізувати пов'язані з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні архівні документи, що нагромадилися за часи діяльності органів державної влади та управління колишніх Союзу РСР і Української РСР, та забезпечити зняття в установленому порядку обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності архівним документам або іншим матеріальним носіям такої інформації, якщо вони не становлять державної таємниці;

– вивчити питання участі державних архівів в організації спільно з регіональними органами СБУ спеціальних інформаційно-довідкових центрів для забезпечення вільного доступу громадян до розсекречених архівних документів;

– розробити проекти планів заходів з оприлюднення та вивчення розсекречених архівних документів на 2009–2011 роки, передбачивши у них участь у створенні та функціонуванні архіву національної пам'яті – електронної бази архівних документів цієї тематики; організацію постійно діючих виставок архівних документів і фотоматеріалів; висвітлення в засобах масової інформації

заходів з розсекречення документів та їх публікацію; видання або перевидання збірників документів та матеріалів, довідково-інформаційних матеріалів;

– активізувати роботу з розсекречення документів радянського періоду.

На виконання наказу Держкомархіву головними спеціалістами з питань режимно-секретної роботи державних архівів проведено перегляд описів справ документів постійного терміну зберігання. У результаті проведеної роботи встановлено, що в державних архівах на секретному зберіганні документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами немає.

У 2007–2008 роках до наукового обігу введено великий масив документів про Голодомор 1932–1933 років в Україні (тільки державними архівами підготовлено понад 30 збірників тематики Голодомору 1932–1933 років загальноукраїнського або регіонального масштабу). Ці документи вміщено до регіональних та зведеного томів "Національної книги пам'яті", збірників документів, довідників; використано музейними установами при організації постійнодіючих експозицій про політичні репресії. Так, Держархів Одеської області спільно з Одеським історико-краєзнавчим музеєм відкрив у приміщенні музею виставку фото та архівних матеріалів "Одещина 1917–1941 роки. Погляд крізь роки".

Редакційною колегією книги "Реабілітовані історією" опрацьовано, упорядковано і частково опубліковано значний масив інформації про репресованих громадян. Більшість державних архівів пропонує звернутися до регіональних науково-редакційних груп "Реабілітовані історією" з проханням про передачу до архівів електронних баз даних, створених на підставі архівно-слідчих справ репресованих громадян. Зазначені бази можна також використати у роботі інформаційно-довідкових центрів як один з елементів вільного пошуку громадянами інформації про долю репресованих родичів, а також у рамках архівно-пошукового проекту "Український мартиролог ХХ ст."

2008 року Держкомархів двічі звертався до Голови Головної редакційної колегії серії видань "Реабілітовані історією" академіка НАН України П. Т. Тронька з пропозицією щодо співробітництва у рамках цього проекту, зокрема використання електронних версій видань серії "Реабілітовані історією", як одного з інструментів пошуку інформації про сотні тисяч жертв політичних репресії. Проте, питання по сьогодні перебуває у стадії вирішення.

Практично всіма державними архівами проведено консультації з обласними управлінням СБУ щодо спільної організації інформаційно-довідкових центрів (відкритих електронних архівів) (ІДЦ). Головна мета створення таких центрів – це спрощення доступу (вільний доступ відвідувачів з

вулиці) та використання розсекречених документів, по-суті доступ до електронних баз даних на ці документи. ІДЦ повинен мати зручну пошукову систему і бути відкритим для науковців, журналістів, студентів, тобто всіх тих хто займається дослідженням зазначеної тематики і працює з першоджерелами.

ІДЦ має працювати на основі спеціально розробленої програмної оболонки, що дозволить швидко віднаходити потрібні документи за різними категоріями пошуку. Всі документи систематизуються та об'єднуються тематично за розділами: електронні копії розсекречених документів ГДА СБУ, фотодокументи із фондів ГДА СБУ, наукові видання, виставки та презентації, публікації засобів масової інформації.

За таким принципом побудовано роботу семи вже відкритих ІДЦ в м. Києві, в АР Крим (м. Сімферопіль, Севастополь), Житомирській (м. Житомир), Закарпатській (м. Ужгород), Одеській (м. Одеса) та Харківській (м. Харків) областях. ІДЦ створено в спеціально обладнаних приміщеннях СБУ та УСБУ регіонів. Зали розраховано на два робочих місця і одне місце адміністратора (у м. Києві – вісім робочих місць). Робочі місця оснащено комп'ютерною технікою, у залі є наукові та довідково-інформаційні видання з історії України, у т. ч. видання ГДА СБУ. За даними, отриманими Держкомархівом, в інших регіонах також планується відкриття ІДЗ при УСБУ.

У квітні–червні 2009 року ІДЦ мають відкритися у Вінницькій, Львівській, Миколаївській, Херсонській, Хмельницькій та Чернігівській областях, до кінця року в Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Одеській, Тернопільській, Черкаській областях.

У Волинській області УСБУ пропонує створити ІДЦ на базі читального залу корпусу 2 Держархіву Волинської області та бере на себе проведення ремонту читального залу держархіву області і його технічне оснащення. Проте, прийняття такого рішення вимагає вирішення таких питань: статусу ІДЦ; порядку передачі до архіву і приналежності майна, необхідного для його функціонування; підстав використання для цього приміщень держархіву області; порядок використання інформаційного ресурсу (копіювання), вміщеного на електронні носії із розсекречених фондів архівних підрозділів УСБУ; матеріальне та кадрове забезпечення роботи центру.

У Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Київській, Полтавській, Сумській, Чернівецькій областях це питання перебуває у стадії вирішення.

Архіви продовжують роботу над створенням баз даних на репресованих громадян, до ІДЦ передаватимуться електронні версії реєстрів фондів меморіального характеру, в документах яких відбилася інформація про причини, перебіг та наслідки Голодомору 1932–1933 років в Україні, списки громадян,

померлих від голоду та тих, що зазнали репресій у цей період; електронні версії збірників документів та інших видань, підготовлених архівами з тематики голодоморів, політичних репресій, українського визвольного руху, путівників тощо.

У 2009–2011 роках державними архівами продовжуватиметься робота із складання описових статей у рамках архівно-пошукового проекту Український мартиролог ХХ століття.

Упродовж 2008 року державними архівами, а також Департаментом архівного забезпечення СБУ і Державним архівом МВС проведено попередню роботу з підготовки матеріалів на перших 50 осіб відповідно до розроблених Держкомархівом методичних рекомендацій (наказ від 6 лютого 2008 року № 17). На базі Державного комітету проведено кілька засідань спільної робочої групи з питань організації роботи над проектом, до якої увійшли представники УІНП, СБУ та МВС. Підсумком роботи цієї групи стало розроблення технічних засад створення і функціонування бази даних "Український мартиролог ХХ ст."

Не зважаючи на відсутність єдиної електронної бази даних "Український мартиролог ХХ ст.", державні архіви продовжують наповнювати розроблені ними бази відповідно до параметрів, визначених методичними рекомендаціями Держкомархіву. Департамент архівного забезпечення СБУ планує до кінця 2009 року завершити наповнення своєї бази даних, більшістю держархівів областей введено до баз даних інформацію на понад 2 тис. репресованих осіб. З часом така ситуація призведе до відсутності єдиної уніфікованої бази даних, наповнення та доступ до якої має здійснюватися через мережу Інтернет.

З метою вирішення цієї проблеми Держкомархівом розроблено проект Договору про спільну діяльність Державного комітету архівів України та Українського інституту національної пам'яті з реалізації архівно-пошукового проекту "Український мартиролог ХХ ст.", який направлено на погодження до УІНП (лист Держкомархіву від 13 квітня 2009 року № 01–739).

Усіма державними архівами заплановано роботу із створення постійнодіючих виставок фото- та архівних документів, присвячених українському визвольному руху, політичними репресіями та голодоморам в Україні, а також оприлюднення у засобах масової інформації, на власних веб-сайтах або на веб-сайтах облдержадміністрацій відомостей про розсекречені документи, їх публікації тощо.

16 березня 2009 року на офіційному веб-порталі Держкомархіву відкрито спеціальну рубрику "Розсекречення архівних документів", що складається із розділів: загальна інформація, укази, накази, витяги з законів, звітна

інформація, інтерв'ю директорів державних архівів, публікації, реєстр розсекречених фондів, виставки архівних документів, видання архівних установ. Перші спроби створити таку рубрику на офіційному веб-порталі Держкомархіву України відбувалися з 2005 р.

У розділі рубрики "Інтерв'ю директорів" опубліковано відповіді директорів ЦДАВО, ЦДАГО, держархівів Волинської, Закарпатської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької областей на найбільш актуальні питання, а саме: розсекречення та доступ до розсекречених архівних документів.

Директор Держархіву Тернопільської області дає пояснення відносно засекреченого у 1960-х роках фонду № 462 сг, оп. 2 "Тернопільське воєводське управління" (карти, плани), який 2 березня 2009 року відповідно до акту було розсекречено. Документи фонду, це – топографічні карти районів колишньої Польщі та Австро-Угорщини, карта пограничної східної зони Тернопільського воєводства, метеорологічна карта Галичини 1937 року, інші, що не становлять державної таємниці.

Директор Держархіву Рівненської області, в якому на секретному зберіганні перебуває 1482 справи дорадянського періоду та 10337 справ радянського періоду, розповідає про активізацію роботи архіву в напрямку перегляду ступеня секретності інформації в цих документах. Упродовж першого кварталу 2009 року спеціалістом архіву з питань режимно-секретної роботи переглянуто документи 18 архівних фондів дорадянського (польського) періоду: 323 справи, у яких міститься 34344 схожих за тематикою та видами документів. Усі розсекречені документи після технічного опрацювання (проставки відповідних відміток на документах та справах) передано за актами на загальне зберігання.

У розділі рубрики "Виставки архівних документів" представлено он-лайнві виставки за документами державних архівів, що стосуються історичних подій, пов'язаних з боєм під Крутами, проголошенням Карпатської України, Голодомором 1932–1933 років в Україні, життям та діяльністю Романа Шухевича, Степана Бандери, вшануванням пам'яті Ярослава та Ярослави Стецько, інші.

19 березня 2009 року у конференц-залі Укрінформу відбулася прес-конференція на тему "Виконання державними архівами Указу Президента України щодо розсекречення, оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні". У прес-конференції взяли участь Голова Державного комітету архівів України О. П. Гінзбург, начальник управління інформації та міжнародного співробітництва Держкомархіву Ю. А. Прилепішева, директор

ЦДАВО України Н. В. Маковська, директор ЦДАГО України В. С. Лозицький та директор Державного архіву МВС України Н. В. Платонова, представники засобів масової інформації.

У 2009–2011 роках державні архіви продовжуватимуть підготовку та видання і розповсюдження збірників документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами. Так, Держархів Дніпропетровської області планує видати "Журнали Катеринославської міської думи (серпень-грудень 1917) (2009), збірник документів "Українська революція 1917–1920 рр. і Катеринославщина" (2011), Держархів Закарпатської області – збірник документів "Карпатська Україна. 1938–1939 роки", Держархів Львівської області – другий том збірника документів, присвячений вшануванню пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні, Держархів Одеської області – 2-і частини обласного тому Національної книги Пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Одеській області (2009), Держархів Хмельницької області – збірник документів "Гіркий біль правди" (2009).

Слід відмітити активізацію роботи державних архівів з перегляду грифів секретності МНІ колишнього СРСР та приведення їх у відповідність до вимог законодавства України. Упродовж першого кварталу 2009 року державними архівами переглянуто 17028 справ, а також 350 документів МНСІ колишнього СРСР, з яких розсекречено 5116 справ, а також 336 документів, знижено гриф секретності до грифу обмеження доступу "ДСК" на 288 справ, а також на 14 документів, залишено гриф секретності "таємно" на 21 справу.

Це фонди обласних статистичних управлінь Центрального статистичного управління УРСР, обласних органів прокуратури, фінансових управлінь облдержадміністрацій, обласних, районних та міських виконкомів рад народних депутатів,

Держархівом Львівської області скасовано грифи секретності кримінальним спостережним справам стосовно громадян колишньої Дрогобицької області, які зазнали репресій в 1944–1947 роках в кількості 211 справ.

Найбільш активно ця робота проводиться в держархівах Вінницької, Івано-Франківської, Київської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської областей, м. Києва та Севастополя.

Через об'єктивні причини не проводилась ця робота в держархівах Запорізької та Чернівецької областей.

Після комплексної перевірки ЦДАВО враховано зауваження і підготовлено до перегляду ступеня секретності інформації документи

10429 справ фондів Верховного Суду України, Кабінету Міністрів України та Народного комісаріату внутрішніх справ УРСР.

Директори держархівів в АР Крим, Волинської та Івано-Франківської областей звертають увагу на необхідність прискорити розгляд сектором режимно-секретної та мобілізаційної роботи Держкомархіву надісланих ними у 2007–2008 роках переліків документів підготовлених до розсекречення.

Дорученням Кабінету Міністрів України від 27 березня 2009 року № 297–ДСК (2007 р.) подовжено термін перегляду грифів секретності МНІ колишнього СРСР та приведення їх у відповідність до вимог законодавства України до 1 січня 2010 року.

На виконання Указів Президента України та доручень Кабінету Міністрів України щодо зняття обмежень на доступ до секретних архівних документів, що не становлять державної таємниці, організації оприлюднення та вивчення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, політичними репресіями та голодоморами в Україні пропонується розглянути на колегії та затвердити відповідний План заходів.

**Начальник Управління інформації
та міжнародного співробітництва
Державного комітету архівів України**

Ю. А. Прилепішева